

ANAYASA MAHKEMESİNDEN MAHKEMEYE ERİŞİM HAKKINA İLİŞKİN YENİ KARAR: DAVA AÇMA SÜRELERİNİN BAŞLANGICI KATI YORUMLANMAMALIDIR.

Anayasa Mahkemesi 22/07/2020 tarihli ve 31193 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 18/05/2020 tarih ve 2017/39987 başvuru numaralı kararında, proje sahiplerinin mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği gerekçesiyle başvuruya konu tam yargı davasında yeniden yargılama yapılmasına hükmetmiştir.

Başvuru, tam yargı davasının süre aşımı gerekçesine dayanılarak reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruya konu olayda başvuru, idari yargıdaki uzun dava süreci sebebiyle birden fazla kez durdurulan projede, maliyetlerin sözleşmenin yapıldığı zamana göre öngörülemez derecede arttığı gerekçesiyle uğradığı zararlarının tazmini için tam yargı davası açmıştır. Mahkeme, dava konusunun idari işlemlerden kaynaklı tazminat olması sebebiyle davanın 2577 sayılı kanunun 12 nci maddesindeki süreler için uygun olarak açılması gerekirken açılan davanın süresinde olmadığına hükmetmiştir. Başvurucu 25/12/2017 tarihinde Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvuruda bahse konu tam yargı davasının süre aşımı sebebiyle reddedilmesinin adil yargılanma ve mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmeye bağlı olmadıklarını ve başvurucuların şikâyetlerinin özünün “söz konusu davanın süre aşımından reddedilmesi nedeniyle uyuşmazlığın esastan incelenmemesi” olduğunu belirterek, ihlal iddialarını mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelemiştir.

Anayasa Mahkemesi, mahkemeye erişim hakkının, Anayasa'nın 36 ncı maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsuru olduğunu ifade etmiş ve temel bir hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biri olduğuna dikkat çekmiştir. Mahkemeye göre, davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Somut olayda tam yargı davasının süre aşımından reddedilerek esasının incelenmemesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalenin bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Anayasa Mahkemesi, söz konusu müdahalenin ihlal oluşturup oluşturmadığının tespiti için Anayasa'nın 13 üncü maddesi çerçevesinde bir değerlendirme yapılması gerektiğini belirtmiştir. Anılan müdahale, Anayasa'nın 13 üncü maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36 ncı maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13 üncü maddesi uyarınca temel hak ve hürriyetlere yapılan müdahalenin ihlal teşkil etmemesi için söz konusu müdahalenin kanunla yapılmış olması, meşru bir amaca dayanması ve ölçülü olması gerekir.

Anayasa Mahkemesi, somut olayda 2577 sayılı kanunun 12 nci maddesinin uygulama alanı bulacağına ilişkin ciddi kuşklar olsa da somut olaya uygulanacak hukuk kurallarının yorumu görevinin öncelikle derece mahkemelerine ait olduğunun altını çizmiştir. Bu doğrultuda kanunilik unsuru bakımından bir ihlalin olmadığına hükmetmiştir. Meşru amaç unsuru yönünden yapılan değerlendirmede ise, önceki kararlarda birçok kez üzerinde durulduğu üzere idari işlem ya da eylemlere karşı açılacak davalarda süre koşulu öngörülmesinin en genel ifadesiyle Anayasa'nın 2 nci maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan idari istikrarın sağlanması şeklinde bir meşru amacı bulunduğu hükmedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi ölçülülük unsuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamaların mahkemeye erişim hakkını ihlal edebileceğini ifade etmiştir. Bu nedenle, mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda dava açma süresinin işlemeye başladığı anın da mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğü açısından büyük önem taşıdığı belirtilmiş ve bireysel başvurunun ikincilik ilkesi gereği mevzuatı bu yönüyle yorumlamanın esasen derece mahkemelerine ait olduğunun altı bir kez daha çizilmiştir. Bu sebeple Anayasa Mahkemesi, dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlatılması gerektiğiyle ilgili olarak derece mahkemelerinin yorumlarının somut olayın koşulları ışığında mahkemeye erişim hakkının ihlalini teşkil edip etmediğini incelemiştir.

Başvurucunun, yararlanıcısı bulunduğu idari işlemlerin hukuka aykırı olduğunu düşündüğü için değil, bu işlemlerin başkalarının açtığı davalar sonucu iptal edilmesi sebebiyle ortaya çıkan mali külfetin karşılanmasını istediği belirtilmiştir. Başvurucu uzun idari yargı süreci sonucunda yeniden projeyi uygulamak istediğinde projenin ilk hâlinin maliyet bakımından uygulanamaz olduğunu fark ettiğini, zararını da bu aşamadan itibaren öğrendiğini iddia etmektedir. Dolayısıyla dava açma süresinin işlemeye başlaması gereken anın ilgili kararın tebliğ tarihi değil, zararın öğrenildiği tarih olması gerektiği başvuru tarafından iddia edilmektedir. Anayasa Mahkemesi, İdare Mahkemesinin başvuruçunun iddialarını tartışmadan ve tartışmanın sonucuna bağlı olarak dava açma süresinin hangi tarihten itibaren işlemesi gerektiği yönünde bir değerlendirme yapmadan davayı reddettiğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, İdare Mahkemesinin tartışma yapmadan somut olayı idari işlemde doğan bir zarar gibi değerlendirmesinin başvuruçunun dava açmasını imkânsız kıldığına veya zorlaştırdığına hükmetmiştir. Bu doğrultuda başvuruçunun davaya konu tazminat talebinin gerekçeleri karşısında Mahkemenin, dava açma süresinin başlangıcının tespitinde 2577 sayılı kanunun dava açma sürelerine ilişkin hükümlerinin başvuruçunun mahkemeye erişim hakkını engelleyecek şekilde önemli ölçüde dar yorumladığı değerlendirilmiş ve hak ihlali olduğuna hükmetmiştir. Bu gerekçelerle dosyanın yeniden yargılama yapılmak üzere İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.

Sonuç olarak, Anayasa Mahkemesi bu kararı ile mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiğine ve usul kurallarının yorumlanmasıyla ortaya çıkan sonuçların temel hak ve hürriyetlere müdahale bakımından ölçülü olması gerektiğine hükmetmiştir.

22/07/2020 tarihinde yayımlanan karar, yayımlandığı gün doktrinde de ilgi uyandırmıştır. Danıştay Eski Üyesi Prof. Dr. Ali D. ULUSOY, Anayasa Mahkemesinin yaklaşımının doğru bulunduğunu belirterek Anayasa Mahkemesinin dava sürelerinin yorumlanmasında idari yargının alanına müdahale etmek istemediğine vurgu yapmasını önemli bulunduğunu söylemiştir. Danıştay Eski Başsavcısı Turgut CANDAN ise mahkemeye erişim hakkının ihlali değil de gerekçeli karar hakkının ihlali olduğunu düşündüğünü belirtmiştir.

Karar metnine <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/39987> adresinden ulaşabilirsiniz.

Destek için info@lbfpartners.com adresinden bizimle iletişime geçebilirsiniz.